

Важна информација за воћара!

Автор(и): проф. Мария Боровинова

Дата: 22.02.2020 Брой: 2/2020

Sa zagrevanjem vremena u februaru i martu, drveće se sadri u novim voćnjacima, ako to nije urađeno u jesen nakon završetka vegetacije.

Voćnjaci zauzimaju istu površinu tokom dužeg vremenskog perioda. Njihovo podizanje zahteva značajna finansijska sredstva i rad, što nameće proizvođačima da poštuju osnovne zahteve pojedinih useva. Pored toga, moraju uzeti u obzir i trenutne zahteve potrošača za voćem bez zaostalih količina pesticida, kao i za zaštitu zemljišta i vode od zagađenja.

Lokaliteti za nove voćnjake moraju zadovoljiti biološke zahteve voćne vrste i sorte. Štaviše, zaštitu voćaka od štetočina mora se uzeti u obzir već u fazi podizanja novih zasada. U periodu od 4 godine, voćnjaci se ne smeju

podizati na mestima koja su prethodno bila pod istom vrstom. Veoma je važno da se voćnjaci podižu na površinama gde nema infekcije bakterijskim rakom izazvanim od *Rhizobium radiobacter sin. Agrobacterium tumefaciens*.

Najpouzdaniji način za smanjenje upotrebe pesticida je selekcija sorti koje su otporne ili manje osetljive na ekonomski značajne bolesti.

Prilikom podizanja voćnjaka jabuke, mora se imati u vidu da prouzrokovач pepelnice (*Venturia inaequalis*) nanosi najveću štetu proizvođačima, problem koji se može rešiti sadnjom otpornih sorti. Širom sveta je razvijeno preko 150 sorti otpornih na pepelnicu. Od šire rasprostranjenih su: Prima, Priscilla, Sir Prize, Liberty, Jonafree, Redfree, Freedom (razvijene u SAD); Macfree, Novamac, Moira, Brightgold (Kanada); Florina, Judeline (Francuska); Pioneer, Romus-1, Romus-2, Voinesti (Rumunija); Rubinola, Topaz, Rajka (Češka); Gavin (Engleska); Rebella, Regine, Revena, Reglindis (Nemačka), od kojih je Rebella otporna i na bakterijsku plamenjaču.

Šarka šljive je izazvana virusom i predstavlja najštetniju bolest ove voćne vrste. Do sada, jedini način da se spreči šteta od šarke je sadnja sorti šljive koje su otporne ili tolerantne na bolest. Sorta Jojo je otporna, dok su Stanley, Čačanska Najbolja, Čačanska Lepotica, Altanova Renkloda, Hanita, Tegera i druge tolerantne.

Siva plesan trešnje i višnje (*Monilinia sp.*) takođe predstavlja ozbiljan problem u godinama sa čestim padavinama tokom zrenja i berbe ploda. Kod trešnje, pucanje plodova je glavni razlog za njihovu infekciju prouzrokovачima truleži. Da bi se smanjile fungicidne tretmane i gubici od truleži, preporučuju se sorte koje su relativno otporne na pucanje. U brojnim publikacijama iz različitih evropskih zemalja, sorte Lapins, Regina, Sam, Germersdorfer, Merton Marvel, Castor, Kordia navode se kao slabo osetljive na pucanje.

U pojedinim godinama, kovrdžavost lišća breskve (*Taphrina deformans*) prouzrokuje značajnu štetu proizvođačima. Do sada, među sortama koje se gaje kod nas nema sorti otpornih na bolest, ali postoje one kao što su Redhaven, Benedikte, Cherven Ellerstädter, Suncrest i druge, koje su slabije napadnute.

Pre podizanja voćnjaka, pažljivo se mora razmotriti ne samo izbor sorti, već i šema sadnje, naročito ako je voćnjak mešovit. U raspoređivanju vrsta i sorti, neophodno je uzeti u obzir oprašivanje i zaštitu drveća i prinosa plodova od štetočina. Dobro osmišljena šema sadnje voćnjaka je preduslov za smanjenje upotrebe pesticida tokom celog perioda gajenja voćne vrste.

Različita osetljivost sorti jabuke, kruške, trešnje, višnje i šljive na ekonomski najznačajnije bolesti, različiti rokovi zrenja plodova i fenofaze cvetanja omogućavaju primenu diferencirane zaštite bilja. Na taj način se izbegava nepotrebno prskanje pojedinih sorti.

Diferencirana zaštita bilja zahteva da se voćnjaci podižu po šemama koje su u skladu sa osetljivošću sorti na bolesti i rokovima zrenja plodova.

Sve ovo može se potkrepiti konkretnim primerima za pojedine vrste.

Za sorte jabuke otporne na pepelnicu (navedene gore), nije neophodno tretiranje protiv pepelnice, dok je za ostale potrebno između 8 i 14 tretmana, u zavisnosti od meteoroloških uslova tokom godine i stepena osetljivosti sorte. U zasadima sa visoko osetljivim i otpornim sortama na pepelnicu, one se moraju rasporediti na takav način da se mogu prskati diferencirano.

Isti zahtev je obavezan i u pogledu sorti sa različitom osetljivošću na pepelnicu, imajući u vidu da se za zaštitu slabo osetljivih sorti obavlja minimum 2 i maksimum 4 prskanja, dok se za visoko osetljive – od 5 do 10.

Glavna štetočina u rodnom voćnjacima jabuke je jabukin smotavac (*Cydia pomonella*), protiv kojeg se kontrola mora sprovoditi svake godine. Zrenje plodova letnjih sorti obično počinje krajem juna i u julu – Vista Bella, ili u avgustu – Mollie's Delicious, Prima, itd., što stvara probleme u zaštiti jabuke od smotavca i kalifornijske štitaste vaši u voćnjacima gde šema sadnje ne dozvoljava diferencirano prskanje. U takvim voćnjacima, čak i posle berbe letnjih sorti, tretman drveća protiv smotavca se nastavlja zbog nemogućnosti njihovog isključivanja, što ne samo da povećava troškove proizvodnje voća, već i nepotrebno zagađuje životnu sredinu. U voćnjacima gde šema sadnje dozvoljava specifičnu zaštitu bilja po sortama, za letnje sorte se eliminišu dva insekticidna tretmana. Sve ovo važi i za smotavce plodova kruške i šljive.

Trešnjina muva (*Rhagoletis cerasi*) pokazuje selektivnost u pogledu stepena zrelosti ploda prilikom polaganja jaja. Utvrđeno je da radije polaže jaja u plodovima koji zri, zbog čega u većini godina ne izaziva crvičavost kod ranih sorti trešnje kao što su Ranna Crna Edra, Seneca, Bigarreau Burla, Early Laurie, Kosara i druge, za koje prskanje nije neophodno. Za srednje kasne sorte trešnje potrebno je jedno prskanje, a za kasne sorte – dva prskanja protiv ove opasne štetočine.

Pri visokoj gustini populacije dlakave zlatice (*Epicometis hirta*) u zasadima trešnje, višnje i jabuke tokom perioda početnog i brzog povećanja zretanja plodova, prskanje se mora obaviti u fenofazi cvetnog pupoljka, koja se kod pojedinih sorti javlja u različito vreme. Ovo takođe zahteva sprovođenje diferencirane kontrole.

Proizvođači koji žele da smanje upotrebu pesticida u voćarskim kulturama moraju potražiti savet stručnjaka iz oblasti voćarstva i zaštite bilja pri izboru lokaliteta, pogodnih vrsta i sorti, i pri izradi šeme sadnje voćnjaka.